

مالیات‌های اسلامی
در زندگی و زمانه معاصر

امکان‌ها و...

تألیف

دکتر عبدالمحمد کاشیان (عضو هیئت علمی دانشگاه کاشان)

خیابان فخرآری و خیابان دانشگاه، مجتمع پارسا، همکف، واحد ۳۰۲
تلفن: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳ تلفن مرکزی: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳

مالیات‌های اسلامی

در زندگی و زمانه معاصر، الگوها و امکان‌ها

مؤلف: دکتر عبدالمحمد کاشیان

ناشر: دانشگاه امام صادق علیه السلام

چاپ و صحافی: سپیدان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۰۰۰۰۰۰۰۰

چاپ اول:

قیمت: ۹۰۰/۰۰۰ ریال

۸۸۳۲۰۱۴۲

تلفن: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳

تلفن: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳

تلفن: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳

تلفن: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳

تلفن: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳

تلفن: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳

تلفن: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳

تلفن: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳

تلفن: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳

تلفن: ۰۶۶۹۵۶۶۰۳

فروشگاه اینترنتی:

www.press.isu.ac.ir

E-mail: pub@isu.ac.ir

تمام حقوق محفوظ است. هیچ بخشی از این کتاب بدون اجازه مکتوب ناشر قابل تکثیر یا تولید مجدد به هیچ شکلی از جمله چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی، فیلم و صدا و انتقال در فضای مجازی نمی باشد. این اثر تحت پوشش قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد.

فهرست اجمالی

.....	سخن ناشر	۲۱
.....	مقدمه مؤلف	۲۳
.....	فصل اول: مبانی فقهی و آثار اجتماعی و اقتصادی زکات و خمس	۳۱
.....	فصل دوم: وضعیت موجود خمس، زکات و مالیات در ایران و چالش‌های پیش رو	۱۲۳
.....	فصل سوم: الزامات طراحی ساختار و سیستم‌های اطلاعاتی (با تأکید بر تجربه کشورهای مسلمان)	۱۵۵
.....	فصل چهارم: طراحی الگوی یکپارچه‌سازی نظام منابع مالی اسلامی و متعارف: ابعاد الگواز	۱۹۵
.....		۲۲۵
.....		۲۷۵
.....		۲۹۹
.....		۳۰۷

فهرست تفصیلی

.....	سخن ناشر	۲۱
.....	مقدمه مؤلف	۲۳
.....	فصل اول: مبانی فقهی و آثار اجتماعی و اقتصادی زکات و خمس	۳۱
.....	مقدمه	۳۱
.....	۱. منابع مالی اسلامی و جایگاه زکات و خمس در اسلام	۳۲
.....	۱-۱. منابع مالی اسلام	۳۳
.....	۱-۱-۱. انفال	۳۳
.....	۱-۱-۲. خراج	۳۴
.....	۱-۱-۳. جزیه	۳۶
.....	۱-۱-۴. زکات	۳۷
.....	۱-۱-۵. خمس	۳۷
.....	۱-۱-۶. سایر درآمدها	۳۷
.....	۲-۱. جایگاه زکات و خمس	۳۷
.....	۲. فلسفه وضع زکات و خمس از منظر آیات و روایات	۴۲
.....	۱-۲. فلسفه وضع زکات از منظر آیات قرآن کریم	۴۲
.....	۲-۲. فلسفه وضع زکات از منظر روایات	۴۶
.....	۳-۲. فلسفه وضع خمس در آیات قرآن کریم	۴۸
.....	۲-۳-۱. مراد از غنیمت	۴۸
.....	۲-۳-۲. مراد از ذی القربی	۴۹
.....	۲-۳-۳. مراد از یتامی، مساکین و ابن سبیل	۵۰
.....	۲-۴. فلسفه وضع خمس از منظر روایات	۵۰
.....	۲-۵. جمع بندی	۵۳
.....	۳. گذری بر آرای فقهای فریقین در باب زکات و خمس	۵۳
.....	۱-۳. دیدگاه مشهور فقهای شیعه در باب شمول زکات	۵۳
.....	۲-۳. دیدگاه غیر مشهور فقهای شیعه در باب زکات	۵۴

- ۱-۲-۳. اختصاص موارد نه‌گانه به صدر اسلام ۵۴
- ۲-۲-۳. وجوب زکات در مال التجاره ۵۴
- ۳-۲-۳. قول ابن جنید اسکافی ۵۵
- ۴-۲-۳. توسعه موارد وجوب زکات بنا بر صلاح‌دید حاکم اسلامی ۵۵
- ۵-۲-۳. وجوب زکات در پول‌های رایج ۵۶
- ۳-۳. دیدگاه فقه‌های اهل سنت در باب زکات ۵۹
- ۴-۳. دیدگاه فقه‌های شیعه در باب خمس ۶۰
- ۱-۴-۳. موارد مشمول خمس در بین فقه‌های شیعه ۶۰
- ۲-۴-۳. خمس معادن ۶۱
- ۳-۴-۳. خمس ارباب مکاسب ۶۱
- ۴-۴-۳. واحد مشمول خمس ۶۲
- ۵-۴-۳. شیوه تقسیم خمس از منظر فقها ۶۲
- ۵-۳. نسبت زکات و خمس در دین اسلام ۶۴
- ۶-۳. جمع‌بندی ۶۵
۴. تشکیک در کارایی زکات و ارائه فرضیه‌های پاسخ‌گو ۶۶
- ۱-۴. فرضیه اول ۶۷
- ۲-۴. فرضیه دوم ۶۷
- ۳-۴. فرضیه سوم ۶۹
۵. آثار اقتصادی ورود منابع مالی اسلامی به نظام مالیاتی کشور ۷۰
- ۱-۵. کمک به کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی ۷۰
- ۲-۵. کمک به کاهش فقر در جامعه ۷۱
- ۳-۵. کاهش ضریب جینی ۷۲
- ۴-۵. بررسی تحلیلی - اقتصادی اثر زکات و خمس توسعه و پیشرفت اقتصادی ۷۳
- ۱-۴-۵. زکات و حل مشکل بیکاری ۷۳
- ۲-۴-۵. ارتقای سرمایه انسانی ۷۴
- ۳-۴-۵. ارتقای سرمایه اجتماعی و معنوی ۷۵
- ۴-۴-۵. زکات و حل مشکل پول اندوزی و مجبوس کردن ثروت ۷۶
- ۵-۴-۵. برقراری امنیت روانی، اجتماعی و اقتصادی ۷۶
- الف. پرداخت بدهکاری‌ها ۷۶

۷۷	ب. وقایع ناگوار و تکافل اجتماعی
۷۷	ج. زکات و حل مشکل ازدواج جوانان
۷۸	د. دفع بلا از امت و اقتدار امت اسلامی
۷۸	۶. ابعاد حکومتی خمس و زکات در اقتصاد ایران
۷۸	۱-۶. مقدمه‌ای بر ابعاد حکومتی خمس و زکات در اقتصاد ایران
۷۹	۲-۶. اجباری یا اختیاری بودن پرداخت مالیات‌های شرعی (با تأکید بر زکات)
۸۱	۳-۶. نقش حکومت در قبال زکات
۸۱	۱-۳-۶. نظریه اول: جواز پرداخت زکات به وسیله مالک
۸۱	الف. روایاتی که دستور می‌دهد خود مالکان، زکات را به اهل آن برسانند
۸۲	ب. روایاتی که اجازه می‌دهند زکات‌دهنده، زکاتش را از شهری به شهر دیگر ببرد
۸۲	ج. روایت‌هایی که وکالت از سوی مالک را در پخش زکات بین اهل آن جایز می‌شمارند
۸۲	د. روایاتی که خریدن و آزاد کردن برده را از راه زکات جایز می‌شمارند
۸۳	۲-۳-۶. نقد اجمالی نظر اول
۸۳	۳-۳-۶. نظریه دوم: وجوب پرداخت آن به امام (علیه السلام) و حاکم اسلامی
۸۵	۴-۳-۶. نظرات مراجع و فقهای معاصر
۸۶	۵-۳-۶. پرداخت زکات در صورت مطالبه امام یا حاکم جامعه اسلامی
۸۷	۴-۶. نقش حکومت در قبال خمس
۸۷	۱-۴-۶. فقهای شیعه و مسئله خمس
۹۱	۲-۴-۶. خمس در دوره غیبت
۹۱	۳-۴-۶. حکم خمس در نبود حکومت اسلامی
۹۲	۴-۴-۶. حکم خمس با وجود حکومت اسلامی
۹۴	۷. مشروعیت وضع مالیات
۹۸	۸. زکات، خمس و مالیات: امکان جانشینی یا مکمل بودن
۹۸	۱-۸. وجوه اشتراک بین مالیات و زکات
۹۹	۲-۸. جایگزینی زکات با مالیات
۹۹	۳-۸. جایگزینی مالیات با زکات
۱۰۰	۴-۸. تقدم زکات بر مالیات
۱۰۱	۵-۸. سیره امامان معصوم (علیهم السلام) در مواجهه با خلفای جور
۱۰۴	۶-۸. نظر فقها و مراجع عظام

۹. امکان‌سنجی ایجاد نظام منطقه‌ای در جمع‌آوری و مصرف خمس و زکات ۱۰۵
- ۱-۹. ابعاد اقتصادی نظام مالی منطقه‌ای ۱۰۵
- ۱-۱-۹. ویژگی‌های مربوط به عملکرد اقتصادی در نظام مالی منطقه‌ای ۱۰۵
- الف. افزایش رقابت بین مناطق ۱۰۵
- ب. سازگاری بین عرضه و تقاضای کالاهاى عمومى ۱۰۶
- ج. امکان کاهش فساد ۱۰۶
- د. رشد اقتصادی بالاتر و کاهش اندازه اقتصاد سایه ۱۰۷
- هـ. کارایی فرایندی و پیامدی بالاتر ۱۰۷
- ۲-۱-۹. ویژگی‌های مربوط به رفتارهای فردی در نظام مالی منطقه‌ای ۱۰۸
- الف. کاهش مسئله سواری مجانی ۱۰۸
- ب. مقایسه آسان بین مناطق و وجود گزینه خروج ۱۰۸
- ج. بهبود رفتار مالیاتی مؤدیان ۱۰۹
- ۳-۱-۹. مزایای نظام فدرالی در تطبیق با منابع مالی اسلامی و مالیات‌های متعارف .. ۱۰۹
- الف. تمرکززدایی در ساختار سیستم اجرایی کشور ۱۰۹
- ب. مردمی کردن اقتصاد ۱۱۰
- ج. ثبات پایدار ۱۱۰
- د. رقابتی کردن اقتصاد ۱۱۰
- هـ. تقویت تجارت و صادرات غیرنفتی کشور ۱۱۰
- و. صدور فرهنگ ایرانی از طریق اقوام به بیرون از مرزها ۱۱۰
- ز. کاهش نابرابری‌های اقتصادی یا عدالت منطقه‌ای ۱۱۱
- ح. افزایش استقلال مالی استان‌ها ۱۱۱
- ط. افزایش نقش مالیات در اداره کشور ۱۱۱
- ی. ادغام نهادهای موازی ۱۱۲
- ک. کمک به خلق فرصت‌های کارآفرینی ۱۱۲
- ل. توجه به مناطق حاشیه‌ای در اجرای برنامه‌های توسعه ۱۱۲
- م. تسهیل توریسم در مناطق کشور ۱۱۲
- ۲-۹. امکان‌سنجی ایجاد نظام منطقه‌ای در حوزه خمس و زکات ۱۱۲
- جمع‌بندی: ارانه پیش فرض ها ۱۱۷

فصل دوم: وضعیت موجود خمس، زکات و مالیات در ایران و چالش‌های پیش رو ۱۲۳

مقدمه ۱۲۳

۱. تحلیل و بررسی سازوکار نظام مالیاتی جمهوری اسلامی ایران ۱۲۴

۱-۱. مقدمه‌ای بر تحلیل و بررسی سازوکار نظام مالیاتی جمهوری اسلامی ایران ۱۲۴

۱-۲. ضرورت تقویت نظام مالیاتی ایران ۱۲۴

۱-۲-۱. عارضه‌های وابستگی به درآمدهای نفتی در بودجه کشور: نقش مالیات ۱۲۵

۱-۲-۲. ناپایداری درآمدهای نفتی و پایداری درآمدهای مالیاتی ۱۲۹

۳-۱. اسناد بالادستی مرتبط با نظام مالیاتی ۱۳۱

۱-۳-۱. سند چشم‌انداز ۲۰ ساله ۱۳۱

۲-۳-۱. قانون برنامه پنجم توسعه ۱۳۱

۳-۳-۱. طرح تحول اقتصادی ۱۳۱

۴-۱. نگاهی بر سازوکار نظام مالیاتی ایران ۱۳۲

۵-۱. بومی‌سازی نظام مالیاتی ۱۳۵

۶-۱. نقش نظام مالیاتی در تشویق مردم به پرداخت خمس و زکات ۱۳۵

۷-۱. نقاط ضعف و قوت نظام مالیاتی ایران ۱۳۶

۱-۷-۱. نقاط قوت نظام مالیاتی ۱۳۶

۲-۷-۱. نقاط ضعف نظام مالیاتی ۱۳۷

۲. بررسی وضعیت فعلی زکات در جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷

۱-۲. تاریخچه زکات در جمهوری اسلامی ایران و وضع قوانین ۱۳۷

۲-۲. جمع‌آوری و توزیع زکات در جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹

۱-۲-۲. جمع‌آوری زکات در کشور ۱۳۹

۲-۲-۲. توزیع زکات ۱۴۱

۳-۲. سیستم مدیریت زکات: نقاط ضعف و قوت ۱۴۳

۱-۳-۲. نقاط قوت سیستم زکات ۱۴۳

۲-۳-۲. نقاط ضعف سیستم زکات ۱۴۳

۳. بررسی وضعیت خمس در جمهوری اسلامی ایران ۱۴۴

۱-۳. خمس و تأثیر آن بر حیات شیعه ۱۴۴

۲-۳. سیستم مدیریت خمس: نقاط ضعف و قوت ۱۴۶

۳-۳. تحقیقات میدانی در باب خمس ۱۴۷

۱۴۸	۴-۳. بررسی نقاط ضعف و قدرت نظام خمس در ایران
۱۴۸	۳-۴-۱. نقاط قوت سیستم خمس
۱۴۸	۳-۴-۲. نقاط ضعف سیستم خمس
۱۴۸	۴. نقد سیستم به صورت عمومی
۱۵۱	۵. بررسی موانع موجود در همگرایی نظام منابع مالی اسلامی و مالیات‌های متعارف
۱۵۲	جمع‌بندی
	فصل سوم: الزامات طراحی ساختار و سیستم‌های اطلاعاتی (با تأکید بر تجربه کشورهای مسلمان)
۱۵۵	مقدمه
۱۵۶	۱. طراحی ساختارها و ایجاد شبکه ارتباطی
۱۵۶	۱-۱. طراحی ساختار: مفاهیم و الزامات
۱۵۷	۱-۲. منطق فرایند طرح استراتژیک
۱۵۸	۱-۳. اهداف اولیه طراحی ساختار و الزامات آن
۱۶۱	۱-۴. ارتباط هدف و استراتژی ساختار
۱۶۲	۱-۵. الزامات طراحی ساختار
۱۶۳	۱-۶. انواع ساختارهای سازمانی
۱۶۳	۱-۶-۱. ساختار مبتنی بر وظیفه
۱۶۵	۱-۶-۲. ساختار مبتنی بر محصول یا خدمات
۱۶۶	۱-۶-۳. ساختارهای جغرافیایی
۱۶۶	۱-۶-۴. ساختارهای پیوندی
۱۶۷	۱-۶-۵. ساختارهای ماتریسی
۱۶۸	۱-۶-۷. مدل پردازش اطلاعات در ساختار جدید
۱۶۹	۲. قانون زکات در کشورهای مسلمان: دلالت‌هایی برای طراحی الگوی یکپارچه‌سازی
۱۷۰	۲-۱. قانون زکات در کشورهای اسلامی
۱۷۰	۲-۱-۱. سودان
۱۷۰	۲-۱-۲. اردن
۱۷۱	۲-۱-۳. یمن
۱۷۱	۲-۱-۴. مالزی

۱۷۴	۲-۱-۵. پاکستان
۱۷۴	۲-۱-۶. عربستان سعودی
۱۷۵	۲-۱-۷. کویت
۱۷۵	۲-۱-۸. مصر
۱۷۵	۲-۱-۹. جمع‌بندی و دلالت‌ها
۱۷۶	۲-۲. جمع‌آوری زکات در کشورهای اسلامی
۱۷۷	۲-۲-۱. تفاوت در اموال مشمول زکات
۱۷۸	۲-۲-۲. دستگاه‌های جمع‌کننده زکات و روش‌های جمع‌آوری
۱۷۸	الف. زکات محصولات کشاورزی و چهارپایان اهلی
۱۸۰	ب. روش جمع‌آوری زکات مال التجاره
۱۸۰	ج. زکات موجودی‌های مالی و پولی
۱۸۱	د. سایر انواع زکات
۱۸۲	۲-۲-۳. جمع‌بندی و دلالت‌ها
۱۸۳	۲-۳. توزیع زکات در کشورهای اسلامی
۱۸۳	۲-۳-۱. اصناف زکات
۱۸۴	۲-۳-۲. هزینه‌های اداری - پرسنلی
۱۸۴	۲-۳-۳. روش‌های توزیع
۱۸۴	الف. توزیع زکات از طریق بودجه عمومی دولت
۱۸۵	ب. توزیع از طریق ادارات زکات
۱۸۵	ج. توزیع به وسیله مؤسسات خیریه
۱۸۵	د. توزیع به وسیله قدرت‌های دولتی
۱۸۶	هـ. توزیع از راه کمیته‌های محلی
۱۸۶	و. توزیع مستقیم به وسیله اداره زکات
۱۸۷	۲-۳-۴. جمع‌بندی و دلالت‌ها
۱۸۸	۲-۴. ضمانت اجرایی قوانین زکات: مشوق‌ها و مجازات‌ها
۱۸۸	۲-۴-۱. مجازات‌ها
۱۸۹	۲-۴-۲. مشوق‌ها
۱۸۹	۲-۴-۳. جمع‌بندی و دلالت‌ها
۱۸۹	۲-۵. تدابیر تعیین مقدار زکات و تدوین اظهارنامه‌های لازم

- ۱-۵-۲. جمع‌بندی و دلالت‌ها ۱۹۱
- جمع‌بندی ۱۹۱
- فصل چهارم: طراحی الگوی یکپارچه‌سازی نظام منابع مالی اسلامی و متعارف: ابعاد الگو
- از حیث جمع‌آوری و مصرف ۱۹۵
- مقدمه ۱۹۵
۱. انواع سازوکارها در حوزه جمع‌آوری زکات، خمس و مالیات ۱۹۶
- ۱-۱. از حیث نوع معافیت مالیاتی ۱۹۶
- ۲-۱. از حیث مرجع جمع‌آوری‌کننده ۲۰۰
- ۱-۲-۱. ساختار اول: ساختار موازی ۲۰۲
- ۲-۲-۱. ساختار دوم: دولت متولی جمع‌آوری خمس، زکات و مالیات باشد ۲۰۲
- ۳-۲-۱. ساختار سوم: جمع‌آوری خمس تحت نظارت ولی فقیه ۲۰۳
- ۴-۲-۱. جمع‌بندی ۲۰۴
- ۳-۱. از حیث ساختار جغرافیایی ۲۰۴
- ۴-۱. از حیث نوع مالیات مشمول تخفیف ۲۰۶
- ۱-۴-۱. بررسی وجوه اشتراک و امکان ایجاد معافیت مالیاتی ۲۰۸
- ۲-۴-۱. آیا مجموع درآمدهای خمس و زکات و مالیات در این حالت بیشتر می‌شود یا خیر؟ ۲۰۸
۲. بررسی سازوکارهای مختلف در حوزه مصرف خمس، زکات و مالیات ۲۱۱
- ۱-۲. از حیث نوع مصارف خمس و زکات و مالیات ۲۱۱
- ۱-۱-۲. مصرف وجوهات خمس در گسترش فرهنگ دینی ۲۱۲
- الف. سطوح دخالت مراجع معظم تقلید در حوزه فرهنگ ۲۱۳
- ۲-۱-۲. مصارف در حوزه رفع فقر ۲۱۴
- الف. بهره‌گیری از ظرفیت‌های کمیته امداد امام خمینی (و بهزیستی) ۲۱۴
- ب. ایجاد نهاد موازی برای رفع فقر در کنار سایر نهادها ۲۱۵
- ۲-۲. از حیث ساختار ۲۱۵
- ۱-۲-۲. ساختار خمس ۲۱۶
- الف. ساختار ماتریسی دو بعدی: مراجع تقلید (بعد افقی) و وظایف یا محصول (بعد عمودی) ۲۱۷

ب. ساختار ماتریسی سه بُعدی: مراجع تقلید - وظایف یا محصول - فدرالیسم	۲۱۸
ج. ساختار ماتریسی سه بُعدی ولی فقیه و مراجع معظم تقلید - فدرالیسم مالی - وظایف	۲۲۰
د. سایر ساختارها	۲۲۲
۲-۲-۲. ساختار زکات	۲۲۲
۲-۲-۳. ساختار مالیات	۲۲۳
جمع‌بندی	۲۲۳
فصل پنجم: ساختارها و نهادهای نظام منابع مالی یکپارچه و سناریوسازی برای این نظام ..	۲۲۵
مقدمه	۲۲۵
۱. سناریوی اول: خمس به عنوان هزینه قابل قبول (و یا معافیت مالیاتی)	۲۲۶
۱-۱. سازوکار سناریوی اول	۲۲۶
۱-۲. مؤلفه‌های اصلی	۲۲۷
۱-۳. ساختار الگو	۲۲۸
۱-۴. مزایا و معایب	۲۲۹
۱-۵. ملاحظات این ساختار	۲۳۰
۲. سناریوی دوم: نظام واحد مالیاتی تحت نظارتی فقیه	۲۳۱
۲-۱. سازوکار سناریوی دوم	۲۳۱
۲-۲. مؤلفه‌های اصلی	۲۳۳
۲-۳. ساختار الگو	۲۳۵
۲-۴. مزایا و معایب	۲۳۶
۲-۵. ملاحظات این ساختار	۲۳۷
۳. سناریوی سوم: معافیت مالیاتی معادل پرداخت خمس و زکات و ساختار ماتریسی دوبعدی در مصرف	۲۳۷
۳-۱. سازوکار سناریوی سوم	۲۳۷
۳-۲. مؤلفه‌های اصلی	۲۳۸
۳-۳. ساختار الگو	۲۴۰
۳-۴. ابزارهای سیاستی	۲۴۲
۳-۵. مزایا و معایب	۲۴۲
۳-۶. ملاحظات ساختار	۲۴۳

۴. سناریوی چهارم: جمع‌آوری و مصرف منطقه‌ای در ماتریس سه بُعدی ولی فقیه، منطقه و وظایف	۲۴۴
۴-۱. سازوکار سناریوی چهارم	۲۴۴
۴-۲. مؤلفه‌های اصلی	۲۴۵
۴-۳. ساختار الگو	۲۴۶
۴-۴. ابزارهای سیاستی	۲۴۷
۴-۵. مزایا و معایب	۲۴۷
۴-۶. ملاحظات ساختار	۲۴۹
۵. سناریوی پنجم: جمع‌آوری و مصرف منطقه‌ای در ماتریس سه بُعدی ولی فقیه، منطقه و وظایف	۲۴۹
۵-۱. سازوکار سناریوی پنجم	۲۴۹
۵-۲. مؤلفه‌های اصلی	۲۵۰
۵-۳. ساختار الگو	۲۵۲
۵-۴. ابزارهای سیاستی	۲۵۳
۵-۵. مزایا و معایب	۲۵۴
۵-۶. ملاحظات ساختار	۲۵۵
۶. سناریوی ششم: جمع‌آوری و مصرف منطقه‌ای در ماتریس سه بُعدی مراجع تقلید، منطقه و وظایف	۲۵۶
۶-۱. سازوکار سناریوی ششم	۲۵۶
۶-۲. مؤلفه‌های اصلی	۲۵۷
۶-۳. ساختار الگو	۲۵۸
۶-۴. ابزارهای سیاستی	۲۵۹
۶-۵. مزایا و معایب	۲۶۰
۶-۶. ملاحظات ساختار	۲۶۱
۷. طراحی الگوی یکپارچه‌سازی از منظر خبرگان	۲۶۲
۷-۱. تحلیل آراء خبرگان	۲۶۳
۷-۲. تطبیق آرای خبرگان با مؤلفه‌های شش‌گانه	۲۷۰
جمع‌بندی	۲۷۳

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات.....	۲۷۵
۱. کلیات نتایج.....	۲۷۵
۲. مروری بر نتایج.....	۲۷۸
۱-۲. پیش فرض‌ها، قیود و الگوها: فصل اول تا چهارم.....	۲۷۸
۱-۱-۲. پیش فرض‌ها.....	۲۷۸
۲-۱-۲. سازوکار فعلی و استخراج قیود.....	۲۸۴
۳-۱-۲. قالب‌ها و ساختارها.....	۲۸۵
۴-۱-۲. تجربیات کاربردی کشورهای مسلمان.....	۲۸۵
۲-۲. ابعاد مختلف طراحی الگو و ارائه سناریوها.....	۲۸۸
۱-۲-۲. سناریوی اول: خمس به عنوان هزینه قابل قبول (و یا معافیت مالیاتی).....	۲۹۰
۲-۲-۲. سناریوی دوم: نظام واحد مالیاتی تحت نظر ولی فقیه.....	۲۹۰
۳-۲-۲. سناریوی سوم: معافیت مالیاتی معادل پرداخت خمس و زکات و ساختار	
ماتریسی دو بُعدی در مصرف.....	۲۹۱
۴-۲-۲. سناریوی چهارم: جمع‌آوری و مصرف منطقه‌ای در ماتریس سه بُعدی ولی فقیه،	
منطقه و وظایف.....	۲۹۲
۵-۲-۲. سناریوی پنجم: جمع‌آوری و مصرف منطقه‌ای در ماتریس سه بُعدی ولی فقیه،	
منطقه و وظایف.....	۲۹۳
۶-۲-۲. سناریوی ششم: جمع‌آوری و مصرف منطقه‌ای در ماتریس سه بُعدی مراجع	
تقلید، منطقه و وظایف.....	۲۹۴
۳. پیشنهادهای اجرایی.....	۲۹۵
۴. پیشنهادهای برای تحقیقات آتی.....	۲۹۵
فهرست منابع و مآخذ.....	۲۹۹
نمایه.....	۳۰۷